

НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ 35 ГОДИНИ КНСБ

Уважаеми г-н Президент на Република България,

Уважаема г-жо Председател на Народното събрание,

Уважаеми господа Вицепремиери и министри,

Уважаеми дами и господа народни представители,

Уважаеми работодатели,

Скъпи братя и сестри, скъпи гости,

Днес празнуваме 35-ия си рожден ден! Какво ли не видяхме през тези 35 години – роди се демокрацията, минахме през хиперинфлацията, преживяхме болезнени икономически и социални реформи, падна визовия режим, европейската ни интеграция се сбъдна, пазарите се отвориха, но дойде финансовата криза, а след нея ни удари и пандемията от Ковид-19 и сега дистанционната работа е вече нещо обичайно. Какви динамични времена! И за капак - през последните години страната ни попадна в безпрецедентен политически хаос - седем поредни предсрочни парламентарни избори за период от четири години. Това е реалността, в която всички живяхме.

В тази нестабилна ситуация на постоянни смени на изпълнителна и законодателна власт, КНСБ остана силна и сплотена. Ние сме най-многобройната организация в страната и за пореден път

доказахме, че сме конструктивен партньор и необходим коректив, който аргументирано и с постоянство отстоява правата на работещите в България.

Но именно днес повече от всякога, трябва да бъдем реалисти - изправени пред редица **външни предизвикателства**, които преобръщат представите ни за устойчив и справедлив световен ред. Европа се бори с последствията, причинени на европейската икономика и на социалната държава от немислима доскоро война на стария континент, която продължава и до днес. Трескаво се търсят нови енергийни източници и пазари. Инфлацията продължава да е проблем за домакинствата, издръжката на живот расте, възникват нови огнища на социално напрежение, а изкуственият интелект развива своя потенциал експоненциално и ежедневно.

В тази среда **популизмът** намира плодородна почва за развитие. Надигането на крайната десница в Европа и у нас заплашва основополагащите принципи на демокрацията и правата на работещите. А ЕС се сблъсква със съвсем ново предизвикателство - президентът на САЩ – Доналд Тръмп и кръгът от технологични милиардери около него - Илон Мъск, Марк Зукърбърг, Джеф Безос и др. и техните първи радикални действия, носещи нови предизвикателства и проблеми за ЕС. Тръмп руши ежеминутно съществуващия глобален мултилатерален ред, като ясно заявява своите цели – да направи Америка абсолютен хегемон в света на

всяка цена и особено в сферата на енергетиката, космоса и изкуствения интелект.

Това са предизвикателства, които не можем да игнорираме. Затова заедно с нашите европейски партньори се изправяме срещу вълните на разделение и омраза. Защото вярваме, че чрез социален диалог и колективно договаряне можем да изградим сигурност за работещите.

Независимо от неясното бъдеще в тази нова реалност - приемането ни в Шенгенското пространство, както и предстоящото присъединяване към Евророната и ОИСР, са фактори, които ще стимулират допълнително икономиката ни през следващите години. Присъединяването на страната ни в към Евророната, е ключова предпоставка за постигането на исканите от Конфедерацията цели по отношение ръста на доходите!

Във вътрешен план сега, повече от всякога, България се нуждае от политическа стабилност, работещи в синхрон парламент и правителство и ефективно социално сътрудничество за споделени отговорности за трудните решения които предстоят.

Без всяко съмнение, най-острият ни проблем е **размахът и дълбочината на бедността**. Растат социалните неравенства, разделението и социалното изключване. Хората са погълнати от усещане за **крещяща несправедливост**, а България продължава да

е най-бедната страна в Европа. Наш взаимен и неотменен дълг е да поставим в центъра на приоритетите на правителството и парламента политиките, които ще ни позволят да овладеем и преборим бедността и неравенствата и да възвърнем вярата на хората в справедливостта! КНСБ категорично ще настоява за това!

Кои бяха през последните три години основните предизвикателства и приоритети, които доминираха в социално-икономическите реалности и в много голяма степен остават такива и за напред?

На първо място, увеличаването на доходите беше и остава първият и най-важен приоритет. Първостепената задача на КНСБ бе да намери начин за компенсиране на загубената покупателна способност от съществения ръст на цените през 2022 г. и 2023 г. От днешна гледна точка, можем да заявим, че тази цел е постигната! С много настойчивост, с добре подбрани аргументи и поредица от протестни акции успяхме да гарантираме, че номиналното увеличение на възнагражденията, отговаря на ръста на цените и дори го надвишава.

Вече можем да отчетем, че е постигната и една от етапните ни цели в процеса на конвергенция на заплатите. През 2023 г. компенсацията на 1 нает в България по ППС надхвърли 60% от средната за ЕС-27

(60.8%). Преди 5 години, през 2018 г., това съотношение бе едва 47.3%. Уверени сме, че до края на настоящия мандат, през 2027 г., и ще направим необходимото тази стойност да достигне 70%.

Една от водещите причини за подобрието на ситуацията с доходите в България бе прилагането на новия механизъм за определяне на МРЗ. Той позволи за времето от началото на 2022 г. насам, **МРЗ да отчете ръст от 52%**. Този по-висок темп на ръст на най-ниските доходи, е гарант за по-справедлива политика, която да **намали в дългосрочен план неравенствата** и да създаде по-широка средна класа. За този период постигнахме и увеличение **на средната работна заплата, която отчете ръст от 45,7%**. Индексът на потребителските цени за същият период е малко над 30%, което значи че доходите имат своя реален ръст. В същото време цените у нас на някои стоки от малката потребителска кошница **са трайно най-високи** в абсолютно изражение в целия ЕС! Тук очевидно регулаторите са ни длъжници и час по-скоро следва да намерят ефективно решение срещу това очевидно непазарно отношение.

Нарастването на МРЗ доведе до приближаването и до „Заплатата за издръжка“. (през декември 2024 г. 57%). В рамките на настоящия мандат, това съотношение се е повишило с 13 пр. пункта. Това потвърждава позитивното влияние на текущия механизъм за

осъществяването на реална конвергенция в доходите, постигната със съществената роля на Конфедерацията.

В момента именно „Заплатата за издръжка“ е основният крайъгълен камък в процеса на транспониране на Директивата за адекватни минимални работни заплати.

КНСБ ще продължава да се бори в България да се приеме дефиниция за „Заплата за издръжка“, която да служи като бенчмарк в процеса по колективно договаряне на работните заплати в страната и се базира на приетата от МОТ през март 2024 г., дефиниция и методология за „Заплата за издръжка“.

КНСБ ще настоява, в изпълнение на Директивата за адекватни МРЗ и насърчаване на КТД на заплащането, до средата на 2025 г. да се приеме в тристранния съвет **Национален план за действия за насърчаване на КТД на заплащането на труда** с цел достигане на 80% покритие на работещите в срок на 5 години.

Моделът който КНСБ защитава е следният:

1. Ежегодно **национално договаряне на МРЗ** за страната по взаимно договорени и законово гарантирани критерии.
2. Ежегодно **договаряне по икономически дейности** от структурите на национално представителните организации на работниците и работодателите на **стартови МРЗ по основни**

категории персонал, както и препоръчителните индекси за ежегодното им нарастване.

3. КТД на ниво предприятия на заплатите, отчитащо горните договорености, но и специфичните реалности на място.

Горещият пазар на труда и ускорящата се възходяща конвергенция на доходите към средно европейските налагат КНСБ да се бори **ежегодно за минимум 10% увеличение на работните заплати** във всички икономически дейности в следващите 3 до 5 години поне.

На второ място - Зелената сделка!

С тревога наблюдаваме процеси на деиндустриализация на икономиката, загуба на конкурентоспособност, обедняване на гражданите и дефицит на независимост, вследствие на ограниченията наложени от зелената трансформация.

Новата ЕК заговори за „рекалибриране“ на Зелената сделка с нов пакет от редица документи през последните месеци, като например т.нар. „Компас на конкурентоспособността“ и „Сделката за чиста промишленост“. КНСБ настоява социалните партньори да участват в подготовката на националните позиции преди приемането на всички тези документи, в които приоритет трябва бъде защитата и създаването на качествени работни места! Ние сме тези, които ще внесат здрав разум и ще защитят националните интереси!

КНСБ участва в създаването на **проекта на ЕКП на Директива за справедлив преход**, която да гарантира, че работниците няма да платят цената на зеления и дигитален преход. Със своите позиции и действия, ние няма да допуснем работниците да станат жертви и безгласни наблюдатели на двойния преход, а ще участват в промените и структурирането на новите политики.

Именно това виждане е в основата на предложенията ни за разработване на **Национален план за справедлив преход**.

За да не се стигне до загуба на работни места, КНСБ подкрепи небитовите потребители за компенсиране на високите цени на електроенергията и това са не само предприятия, но и болници, читалища и училища! С нашите колективни усилия, битовите потребители останаха на регулиран пазар до 31.12.2025 г., но и там цените значително нараснаха, затова ние настояваме за **незабавна защита на енергийно бедните и уязвими групи**, които през 2025 г. ще достигат 35% от населението.

Съгласно Интегрирания план за климат и енергетика, ще настояваме правителството трябва да създаде **Обсерватория за справяне с енергийната бедност**, която да се финансира от Социалния климатичен фонд.

КНСБ, съвместно с индустриалните федерации, ще настоява да се разработи **Национална индустриална стратегия** която да постави

акцент за ускорена дигитализация и въвеждане на изкуствен интелект в производствата, подобряване на ресурсната и енергийна ефективност, въвеждане на кръгови модели на производство и икономически целесъобразна декарбонизация.

На трето място - Изкуствения интелект!

Предизвикателствата и възможностите, които поставя пред нас изкуствения интелект, нарастват експоненциално всеки ден. Това ще бъде и нашата основна тема днес. Ще се опитаме да си отговорим на въпроси като – **Как ИИ ще бъде контролиран и управляван от човека в условията на непрекъснато му приближаване до човешкия умствен капацитет? Кои са основните предизвикателства, които ИИ създава пред света на труда и много други за които ще стане на въпрос след малко.**

Дигитализацията променя трудовите отношения, което налага необходимост от модернизиране на законодателството. Настояваме за въвеждане на **нови механизми за защита на трудовите и синдикалните права**, които да отговорят на предизвикателствата на дигиталната ера. Дигитализацията създаде нова работна среда, която размива границите между личния и професионален живот. Без ясни правила за почивка, работещите рискуват да се превърнат в заложници на постоянна достъпност.

Едно от най-значимите предизвикателства, които предстоят пред нас, е разширяващата се **несигурност на трудовите отношения**. Работата през платформи поставя работещите в положение, където липсват регламентирани права, социална сигурност и възможност за колективно договаряне и сдружаване. Традиционните модели на заетост са поставени под натиск, а за работещите става все по-трудно да защитят интересите си.

Точно затова е необходимо прилагането в българското законодателство на „**Актът за изкуствения интелект**“ на ЕС и **Директивата за платформените работници**. По този начин ще защитим личните данни на работещите и тяхната поверителност, както и ще гарантираме справедливо оценяване на извършения труд.

Пред нас се появява нова заплаха – **управлението чрез алгоритми**, което все повече се използва за мониторинг и контрол на хората на работните им места. Подборът, оценката и уволнението на работниците не може и не трябва да зависят от алгоритми с изкуствен интелект! Не може алгоритъм да ни оценява! Не може алгоритъм да ни повишава! **Не може алгоритъм да ни уволнява!** Стандартизираният, лишен от човешка логика процес за подбор и контрол, крие риск за нас работниците, ако не бъде регулиран.

Затова КНСБ, заедно с ЕКП настоява за изработването на **Директива за алгоритмичния мениджмънт на работното място**.

Правилата за използване на изкуствения интелект рядко са обект на колективно договаряне, въпреки че именно там може да се гарантира прозрачност при управлението на данните на работниците.

КНСБ ще настоява правилата за използване на изкуствения интелект да бъдат включени в обхвата на колективното договаряне като елемент от съвременните трудови отношения.

На този фон, за КНСБ е от ключово значение да интегрира новите технологии в своите дейности, като използва **дигитални платформи за организиране на синдикални действия, комуникация и договаряне на колективни трудови договори, в това число и с използването и обучаването на изкуствен интелект за тези цели.**

Преходът към зелена и дигитална икономика води до променящи се изисквания към знанията и уменията на работната сила и изисква постоянно усвояване на нови компетенции.

КНСБ ще продължи да настоява за тясно обвързване на резултатите от ученето с изискванията на пазара на труда. Крайно време е да се въведе трипартитният принцип в управлението и контрола на системата за учене през целия живот, чрез създаването на секторни фондове за квалификация и преквалификация.

На четвърто място – ефективната защита на правата!

Глобализацията и дигитализацията размиват **отговорността във веригите на доставки**, затруднявайки проследяването на условията на труд и спазването на основните права. Липсата на контрол позволява на компаниите да избягват отговорност, водейки до нарушения на трудови, социални права, правото на сдружаване и колективно договаряне.

КНСБ ще се бори за по-строга законова регулация, базирана на **директивите на ЕС за дилигжанс и корпоративна устойчивост** и др., с цел да се гарантират правата на работниците във всички звена по веригата на доставки, както и справедливото им заплащане.

Наред с вече посочените законови промени с цел гарантиране правата на работещите има още **три законодателни мерки**, които също са спешни:

1. В **Закона за публичните предприятия** да се гарантира участието на работещите в управителните органи с цел по-голяма прозрачност, както изискват Препоръките на ОИСР.
2. В **Закона за обществените поръчки** да се регламентира, че само фирми които са страна по КТД на заплащането са допустими за публични средства и проекти, както изисква Директивата за адекватни МРЗ.

3. В **Кодекса на труда** да се въведе постоянен финансов механизъм за подкрепа на заетостта на предприятия, с намалено производство и продажби, поради временни пазарни шокове, подобен на мярката 60/40 запазване на работните места при икономически кризи.

И накрая – за нашата КНСБ! За нашата организация!

През годините КНСБ се утвърди като най-голямата обществена организация, защитник на правата и интересите на работещите. И днес, **ние сме незаобиколим фактор в общественно-политическия живот**, заради многобройните ни членове, експертизата, независимостта и солидарността на нашите структури.

За организационното ни състояние най-обективно говорят данните от поредната процедура за национална представителност, приключила през януари т.г., която за пореден път доказва, че **КНСБ е най-голямата национално представителна организация на работниците и служителите в България**, която увеличава броя на синдикалните организации и синдикалните си членове, като едновременно с това увеличава и броя на икономическите дейности, за които покрива критериите за представителност. Благодарни сме и ще продължим да разчитаме на **усилията на всички наши активисти, лидери в предприятията, браншовете и регионите.**

Ще продължим да работим за привличането на още млади хора, защото те са бъдещето на синдиката и на България!

За да продължим да бъдем успешни, трябва да се справим и със собствените ни **вътрешно-синдикални предизвикателства**. Несъмнено ще ни е необходим нов тип синдикализъм – базиран на традиционните ценности, на дългогодишния опит, но съчетан с новаторски подходи и модерен инструментариум за членство и защита. **КНСБ ще намери верните пътеки на синдикализма в дигиталното общество.**

Днес ние празнуваме 35 години, които заедно извървахме в изключително динамичен и интересен период от най-новата история на България, но предизвикателствата и промените на утрешния ден, още повече ускоряват своя ход. КНСБ трябва да бъде балансиран и прагматичен в своите действия синдикат, ефективен и с достатъчен капацитет, даващ му възможност да бъде автентичен и адекватен, компетентен в преговорите и конструктивен в търсенето на решения.

КНСБ ще продължи да бъде синдикат, който е **широко отворен към обществото и медиите**, демократичен и свободен, изпълнен с енергия и подмладен, съхранил автентичните ценности на синдикализма. Това е нашата кауза и за нея ние ще работим неуморно днес и в идните години!

КНСБ е гласът на нашите 300 000 синдикални членове, гласът на Работеща България, която с труда си създава брутният вътрешен продукт, образова нацията, лекува хората и предоставя широк спектър от услуги, за да бъде животът на българите по-добър, по-комфортен и по-сигурен. Да си пожелаем дълголетие и много успехи в това благородно поприще!

На добър път, братя и сестри синдикалисти!